

Casado Coca proti Španělsku, rozsudek ze dne 24. 2. 1994

Stěžovatel: Casado Coca

Žalovaný stát: Španělsko

Číslo stížnosti: 15450/89

Datum: 24.02.1994

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: stanoveno zákonem, svoboda projevu/sdělovací prostředky, svoboda rozšiřovat informace, zásah

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

24. února 1994

VĚC CASADO COCA

(Rozsudek ve věci Casado Coca versus Španělsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, Thór Vilhjálmsson, A. Spielmann, N. Valticos, E. Palmová, I. Foighel, J. M. Morenilla, Sir John Freeland, F. Bigi, a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po poradě Senátu, která se konala 29. října 1993 a 26. ledna 1994, posledně uvedeného dala vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 19. února 1993 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Španělskému království (č. 15450/89) podle článku 25 španělským státním příslušníkem, panem Pavlem Casado Cocou, dne 25. 5. 1989. Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a prohlášení, jímž Španělsko uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 10.
2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení a zastupovat svůj vlastní případ. 30. dubna 1993 vyhověl předseda Soudu jeho žádosti a povolil mu používat při soudním řízení španělštinu (ust. 27 § 3 a 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan J. M. Morenilla, zvolený soudce španělské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). 28. února 1993 vylosoval pan R. Bernhardt, místopředseda soudu, za přítomnosti tajemníka Soudu dalších sedm členů, a to pány Thóra Vilhjálmssona, A. Spielmanna, N. Valticose, paní E. Palmovou, pana I. Foighela, Sira Johna Freelenda a pana F. Bigi (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).
4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem španělské vlády (dále jen vlády), žadatelem a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). Na základě toho byla tajemníkovi soudu předána vyjádření žadatele dne 29. dubna 1993 a vyjádření vlády teprve 13. června. Tajemník Komise informoval tajemníka soudu, že delegát Komise předloží své vyjádření při jednání. 24. srpna a 15. září 1993 Komise předložila některé dokumenty podle požadavku tajemníka Soudu, jenž jednal podle pokynů předsedy Senátu a ve shodě s požadavkem vlády. V říjnu vláda i žadatel předložili několik dokumentů.
5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu, který také povolil zástupci vlády během soudního řízení používal španělštinu (ust. 27 § 2), se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 26. října 1993. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za vládu

1. Borrego Borrego, ředitel právních služeb odd. pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti – zástupce vlády;

(b) za Komisi

1. F. Martínez – delegát;

(c) žadatel, pan P. Casado Coca – advokát.

Soud vyslechl jejich úvodní přednesy a také odpovědi na položené otázky. Zástupce vlády předložil určité materiály.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Španělský státní příslušník Pablo Cassado Coca žije ve Valldoreitx, nedaleko Barcelony a svou činnost advokáta vykonává v Barceloně.
3. Po zahájení své praxe v roce 1979 pravidelně zveřejňoval v několika barcelonských novinách a v „Revista alemana de España“ (časopis o Španělsku v německém jazyce) inzerát v rubrice „různé“. Různým společnostem též rozesílal dopisy, ve kterých nabízel své služby.
4. Rada Advokátní komory v Barceloně (Junta de Govern del Col. legi d'Advocats) s ním proto zahájila čtyřikrát disciplinární řízení. V roce 1981 a 1982 disciplinární řízení vyústilo v udělení trestů, a sice dvou důtek a dvou výstrah. Žadatel proti těmto trestům podal interní odvolání, ale k příslušnému soudu se neodvolal.
5. Jednání Rady Advokátní komory
6. Od října 1982 byla v informačním bulletinu pro obyvatele Valldoreitx a v bulletinu Asociace majitelů nemovitostí publikována oznámení, seznamující veřejnost s podrobnostmi právní praxe žadatele. Obvykle zabírala přibližně jednu třetinu strany a uváděla jméno žadatele s titulem „advokát“ (letrado), adresou a telefonním číslem jeho kanceláře.
7. Na základě léto skutečnosti Rada Advokátní komory v Barceloně zahájila s Casado Cocou další disciplinární řízení. Dne 6. dubna 1983 mu byla znovu doručena písemná výstraha upozorňující

jej, že porušuje zákaz profesní reklamy (článek 31 Královského výnosu č. 2090/82 z 24. července 1982. upravující statut Advokátní komory – viz odstavec 22. níže).

8. Dne 3. června 1983. po podání interního odvolání žadatele, Národní rada advokátních komor (Conscjo general de la Abogaeia) udělený trest potvrdila. S ohledem na článek 31 statutu Advokátní komory včleněný do pravidel Rady Advokátní komory v Barceloně (viz odstavec 22., 24. a 27. níže) potvrdila, s přihlédnutím k povaze oznámení, že byly překročeny stanovené hranice. Zdůraznila též, že žadateli byly ze stejného důvodu uděleny další disciplinární tresty a k nim se musí při rozhodování o odvolání přihlížet.
9. Řízení u příslušného soudu
10. Pan Cassado Cocca se poté obrátil na barcelonský územní soud (Audiencia Territorial). Argumentoval zejména tím, že účelem jeho oznámení bylo informovat veřejnost a že udělená výstraha porušila článek 20 ústavy, který zaručuje právo svobody projevu. Také tvrdil, že došlo k porušení zásady „jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a jen zákon za něj stanoví trest“. A to proto, že ustanovení zakazující inzerci členům Advokátní komory a ukládající disciplinární tresty mají pouze regulativní povahu. Soud dne 11. května 1987 jeho žádost zamítl a potvrdil, že dotyčná oznámení byla skutečnou inzercí a nikoliv pouze informativním oznámením. Tato oznámení se objevila vedle podobných oznámení autoškoly a domova důchodců a překročila hranici, určenou pravidly Advokátní komory, která umožňují zveřejnit oznámení pouze tehdy, je-li zahajována činnost advokátní praxe, nebo při změně adresy. Toto však nebyl případ žadatele.
11. 23. září 1988 Nejvyšší soud zamítl odvolání žadatele pana Casada Cocy z hlediska právního posouzení a současně odmítl předat tento případ Ústavnímu soudu z důvodu porušení ústavy. Nejvyšší soud odmítl odvolání, jehož důvodem bylo porušení zásady, že pouze zákon může definovat trestné činy a stanovit za ně tresty.

Učinil tak s odvoláním se na judikát Ústavního soudu, podle kterého článek 36 ústavy (viz odstavec 18. níže) umožňuje stanovit zákonem, že postavení profesních svazů a jejich činnost může být upravena předpisy nižší právní síly. Potvrdil, že článek 20 Ústavy neposkytuje ochranu inzerci jako základnímu občanskému právu, jelikož inzerce není prostředkem vyjadřování myšlenek, stanovisek nebo názorů, nýbrž oznamováním existence ziskové podnikatelské činnosti. Kromě toho zákaz profesní reklamy členům Advokátní komory má zákonný účel zejména podporovat svobodnou konkurenci a chránit zájmy klientů. V takovém případě může příslušné právo podléhat omezením.

1. Řízení před Ústavním soudem
2. Žadatel poté podal odvolání (recurso de amparo) k Ústavnímu soudu. Znovu namítal, že uložení správního trestu na základě vyhlášky bylo v rozporu se zásadou: „jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a jen zákon může stanovit trest“, obsaženou v Ústavě. Jelikož oznámení uvádělo pravdivé informace, to znamená jeho jméno, adresu a telefonní číslo, uložení trest znamenal porušení článku 20 ústavy.
3. 17. dubna 1989 prohlásil Ústavní soud toto odvolání za nepřipustné. Byl toho názoru, že uložení trestu, které bylo napadeno stížností, nebylo porušením základního práva sdělovat pravdivé informace. Cíl této inzerce měl spojitost s „prováděním obchodní, průmyslové, řemeslné nebo profesní činnosti“, která spočívala v „přímé či nepřímé podpoře uzavírání smlouvy o movitém i nemovitém majetku, službách, právech a povinnostech“, zatímco smysl základního práva definovaného v článku 20 § 1 (d) je umožnit občanům „utvářet své přesvědčení uvážením rozdílných, či dokonce diametrálně odlišných názorů a tímto způsobem se účastnit v diskusi o veřejných záležitostech“. Zákaz inzerce profesních služeb toto základní právo neporušil.
4. Příslušné domácí právo
5. Všeobecná ustanovení
6. Ústava z roku 1978

7. Článek 20 ústavy zaručuje právo na svobodu projevu:
8. Zaručuje se respektování a ochrana následujících práv

(a) právo svobodně vyjadřovat a šířit myšlenky, názory a stanoviska slovem či ústně, písemně nebo kterýmkoli jiným reprodukčním prostředkem;

(d) právo přijímat a sdělovat pravdivé informace kterýmkoli sdělovacím prostředkem. Právo na uplatnění svědomí a profesní tajemství bude upraveno zákonem.

2. Výkon těchto práv nesmí být omezován jakoukoli cenzurou.
3. Tyto svobody lze omezit s přihlédnutím k právům zajištěným v této části, k ustanovením prováděcích zákonů, a zejména k právu na čest a soukromý život a právu člověka mít vliv na způsob využití svého vyobrazení a na ochranu mládeže a dětí.
4. Článek 25 obsahuje zásadu, že jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a trest může být uložen jen zákonem:
5. Nikdo nesmí být odsouzen nebo potrestán za čin nebo opomenutí, který v době, kdy byl spáchán, nebyl podle tehdy platného práva trestným činem, ať již závažným či méně závažným, nebo nebyl správním přečinem.
6. Článek 36 se zabývá profesními svazy:

Zvláštní charakter právního postavení profesních svazů a výkonu profesí vyžadujících univerzitní vzdělání je upraven zákonem. Vnitřní struktura a fungování svazů musí být demokratická. Podle judikátu Ústavního soudu tento článek nebrání zákonnému ustanovení, že pravidla upravující profesní svazy a jejich činnost, mají být upravena správními předpisy (rozsudek z 20. února a 24. září 1984).

19. Ústava stanoví, že jakákoli předchozí úprava odporující těmto ustanovením se ruší.
20. Zákon č. 2/1974 o profesních svazech
21. Zákon č. 2/1974, publikovaný ve Španělském úředním listě 15. února 1974, upravuje fungování a organizaci profesních svazů. Ustanovení § 1 uvádí: Profesní svazy jsou veřejnoprávní osoby, požívající ochrany zákona, uznávané státem, mající právní subjektivitu a plnou způsobilost k právním úkonům k dosažení svých cílů.
22. Ustanovení § 5 (i) svěřuje profesním svazům odpovědnost za úpravu výkonu profesní činnosti svých členů, za dodržování profesní etiky a důstojnosti, za respektování práv jednotlivců a dále za výkon disciplinární pravomoci v profesních a vnitřních záležitostech. A v neposlední řadě, příslušné národní rady přijímají statuty, které podléhají souhlasu vlády. Tento statut upravuje práva a povinnosti členů každého profesní svazu a disciplinární pravidla, jež se na ně vztahují.
23. Zvláštní ustanovení, která řídí činnost advokátních komor
24. Statut Advokátní komory Španělska

(a) Úprava platná v rozhodné době

22. Královská vyhláška 2090/82 stanovující statut Advokátní komory Španělska (Estatuto general de la Abogacía Española) byla publikována ve Španělském úředním listě 2. září 1982.

Článek 31

Členové advokátní komory nesmějí:

(a) oznamovat nebo rozšiřovat informace o svých službách, buď přímo nebo prostřednictvím reklamních médií,... nebo sdělovat zdarma svá stanoviska v odborných časopisech, v jiných periodikách nebo médiích, bez svolení Rady Advokátní komory;

Články 107-12 upravují disciplinární pravomoci Rady komory. Odvolání vůči trestům se podává k Národní radě komory (článek 96 odstavec 1) a poté k příslušnému soudu (článek 99).

(b) Nově navrhovaná úprava

23. Na zasedání, které se konalo 5 - 6. března, 21.- 22. května a 25. června 1993, shromáždění předsedů komor ve Španělsku přijalo návrh nového národního statutu, který byl předložen vládě ke schválení. Článek 31 tohoto návrhu uvádí:
24. Členové advokátních komor smějí inzerovat své služby a vykonávat svou praxi v souladu s platnými právními předpisy, tímto statutem a dalšími pravidly a rozhodnutími komory.
25. Přímá či nepřímá inzerce členů advokátní komory, jejich služeb a účasti na poskytování právní pomoci v médiích podléhá zvláštním podmínkám. Členové komory musejí:

(a) dodržovat zvláštní ustanovení vztahující se na činnost v komoře a dodržovat platné právní předpisy týkající se reklamy;

(b) vyznávat pravdu, rigoróznost a přesnost, nezlehčovat inzeráty jiných členů jejich napodobováním nebo vyvoláváním možnosti záměny, nezacházet do sebechvály a porovnávání nebo očerňování svých kolegů a necitovat své profesní úspěchy klientům, ani neuvádět finanční podmínky, za kterých poskytují své služby;

(c) vyžádat si od příslušné Rady komory předchozí povolení navrhované inzerce, určit její obsah a způsob jejího zveřejnění. Rada komory může toto povolení udělit s výhradou určitých změn inzerce, dodatků, nebo ji odmítnout. Ve všech případech své rozhodnutí odůvodní. Proti tomuto rozhodnutí lze podat námitku v souladu s postupem dle článku 130 et seq. statutu. Toto rozhodnutí pak komora zašle svému členovi s žádostí o vyjádření do 30 dnů od doručení. Nevyjádří-li se, má za to, že Rada povolení udělila.

3. Bez ohledu na výše uvedené, členové komor jsou bez předchozího svolení oprávněni:

(a) používat hlavičkový papír uvádějící jejich jméno, profesi a dosažený stupeň univerzitního vzdělání nebo toto vše o svých společnících, jméno, adresu, telefonní číslo a jiné náležitosti své kanceláře formou obvykle používanou členy komory;

(b) připevnit na budovu, kde mají svou kancelář nebo soukromý byt, a na dveře své kanceláře nebo poblíž, označení či desku oznamující jejich advokátní praxi, ve velikosti a druhu obvykle používaném v místě působnosti komory;

(c) uvést své členství v komoře v telefonním, faxovém, telexovém a jiném seznamu;

(d) oznamovat dopisem nebo v tisku jakékoli změny adresy, telefonního čísla nebo jiných údajů o své kanceláři, formou obvykle používanou komorou, jejímiž jsou členy; a

(e) zúčastňovat se konferencí a sympózií, zmiňovat se o svém členství v komoře, publikovat články v odborném a nespecializovaném tisku a činit prohlášení v rozhlase a televizi.

4. Členové komory, kteří soustavně nebo příležitostně poskytují služby jednotlivcům nebo společnostem, je musí požádat, aby se zdrželi jakékoli reklamy, která není v souladu s ustanoveními tohoto statutu.
5. Rada komory rozhoduje sporné nebo nepředvídané případy a porušení ustanovení upravujících inzerci nebo jakékoli zneužití práv vyplývajících z tohoto statutu. Může výslovně zakázat praktiky, které považuje za odporující duchu tohoto statutu, a potrestat jakékoli porušení těchto zákazů.

6. Zvláštní pravidla Advokátní komory v Barceloně

(a) Úprava platná v rozhodné době

(i) statut barcelonské Advokátní komory z roku 1947

24. V době, kdy byl žadateli udělen trest, platil statut barcelonské Advokátní komory (Estatutos del Colegio de Abogados de Barcelona) z roku 1947. Článek 18 členům komory zcela jasně zakazuje inzerci:

Článek 18

Členům komory je zakázáno zveřejňovat oznámení vztahující se k výkonu jejich profese jako prostředku reklamy či propagace.

(ii) Rozhodnutí z 24. února 1981

25. V souladu s názorem, že zákaz inzerce je důležitým pravidlem profesního chování, Rada barcelonské Advokátní komory vydala 24. února 1981 rozhodnutí pod názvem „Členové komory a inzerce“ (Acord sobre „Els advocats i la publicitat“), které inter alia uvádělo:
26. Všeobecné zásady

Členům komory je zakázáno provádět přímou či nepřímou inzertní činnost za účelem získání klientů.

2. Povolená oznámení

Členové komory smějí publikovat malá oznámení v místních denících, aby dali na vědomí zahájení své činnosti, změny členství nebo adresy, telefonního nebo telexového čísla. Velikost a obsah oznámení musí být předem schválen Radou komory. Takováto oznámení lze učinit jen třikrát v období dvou měsíců.

6. Profesní adresáře

Členové komory smějí v profesních adresářích zveřejňovat svá jména, adresy a telefonní a telexová čísla, se stručným popisem profesní služby, kterou nabízejí, za předpokladu, že k nim všichni členové Komory mají stejný přístup.

(b) Následná úprava

(i) Statut barcelonské Advokátní komory z roku 1985

26. Nový statut barcelonské Advokátní komory (Estatus del Il. lustre Col. legi d'Advocats de Barcelona) byl publikován v Catalonia Official Gazette z 5. června 1985. Článek 19 říká:
27. Členům komory se zakazuje provádět jakoukoli osobní inzerci se záměrem získat nové klienty, ať už přímo či nepřímo.
28. Členům komory se dále zakazuje přijímat buď výslovně či s tichým souhlasem inzerci, která jim bude nabízena.
29. Tento výše uvedený zákaz se vztahuje na ústní, písemnou nebo grafickou reklamu v jakékoli formě a jakéhokoli druhu. Zákaz platí také pro reklamu prostřednictvím rozhlasového nebo televizního vysílání.
30. Rada Advokátní komory může přijmout pravidla, upravující tyto otázky podrobněji. Porušení těchto ustanovení statutu je vážným či méně vážným přestupkem v závislosti na okolnostech a může vést k udělení trestu (článek 94 až 96 statutu).

(ii) Rozhodnutí Rady barcelonské Advokátní komory z roku 1985

27. 5. února 1985 Rada Advokátní komory novelizovala pravidla určená svým rozhodnutím z roku 1981 (viz odstavec 25. výše), a to tak, že zakázala členům komory zasílat do médií zprávy obsahující osobní inzerci.

(iii) Pravidla přijatá Radou katalánské Advokátní komory z roku 1991

28. 4. července 1991 Rada katalánské Advokátní komory (Conseil dels Col. legis d'Advocats de Catalunya) přijala nová pravidla pro inzerci. Ta nahradila pravidla dřívější, obsažená ve statutu a rozhodnutí katalánské Advokátní komory (pravidlo č. 6).

V preambuli se říká:

Inzerce členů komory se již tradičně považuje za víceméně neslučitelnou s profesní etikou. Avšak je zřejmé, že inzerce za předpokladu, že nepřekračuje určité hranice, neporušuje hlavní zásady etického kódu profese, zejména bezúhonnost a nezávislost. Nejnovější informace jsou jedním ze základů demokratických zemí a práva uživatelů na službu.

Pravidla č. 2 a 3 rozlišují v této oblasti:

Pravidlo č. 2

Povolená inzerce

Členové komory smějí:

(b) zveřejňovat dokumenty, oběžníky či stati o právních věcech, a to i v publikacích, které nejsou specializované na právní problematiku, jež smějí nést jejich podpis a informovat o postavení autora jako člena komory;

(c) vyjadřovat svá osobní stanoviska v médiích ve věcech veřejného zájmu, nebo v případech, ve kterých jsou profesně angažováni, avšak vždy musejí dbát na dodržování profesního tajemství;

(d) publikovat brožury uvádějící podrobnosti o jejich praxi, o členech komory, kteří zde pracují, a o typech případů, které řeší. Tento reklamní materiál musí být předem schválen Radou komory. Smějí také publikovat informace v oběžnících s právní tematikou. Brožury a oběžníky uvedené v tomto odstavci mohou být distribuovány výhradně klientům, nikoliv však třetím stranám;

Pravidlo č. 3

Nepovolená inzerce

Členové komory nesmějí inzerovat jiným způsobem než tím, který je uveden v předcházejícím pravidle. Zejména nesmějí:

(a) inzerovat své služby oznamováním svých profesních úspěchů, uváděním jmen svých klientů nebo se srovnávat s jinými členy komory nebo dovolit jiným, aby tak bez námitek činili.

(b) zasílat brožury, oběžníky a jiné dokumenty nebo nabízet své služby jiným osobám než klientům;

(e) inzerovat v tisku, rozhlasu nebo televizi, s výjimkou, kterou umožňuje článek 2.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

29. Pan Casado Coca podal žádost ke Komisi 25. května 1989. Uváděl, že došlo k několikerému porušení Úmluvy: (a) článku 7, podle kterého byla disciplinární pravidla španělské Advokátní komory stanovena vyhláškou a nikoli zákonem; (b) článku 10, protože Rada barcelonské Advokátní komory mu uložila výstrahu za zveřejnění oznámení v místním informačním bulletinu; (c) článku 4 § 2, jelikož členové španělské Advokátní komory si nemohli zvolit specializaci; (d) článku 14 ve spojení s článkem 10, podle kterého mají členové jiných profesí mnohem větší možnosti inzerce.
30. Dne 2. prosince 1991 Komise prohlásila žádost (č. 15450/89) za přípustnou, pokud se týká článku 10, ale ve zbývající části ji prohlásila za nepřipustnou. Ve zprávě z 1. prosince 1992 (vyhotovené podle článku 31) Komise vyjádřila názor devíti hlasy ku devíti, s rozhodujícím hlasem předsedy Komise, že došlo k porušení článku 10. Úplné znění stanoviska Komise a dvou nesouhlasných stanovisek je obsaženo ve zprávě, která je přílohou k rozsudku.

Konečný návrh vlády předložený Soudu

31. Vláda ve svém vyjádření z 13. července 1993 požádala soud, aby rozhodl, že:
32. tento případ se nespadá do působnosti článku 10 a
33. jestliže se článek 10 na tento případ vztahuje, pak aby Soud rozhodl, že Španělské království neporušilo plnění svých povinností vyplývajících z Úmluvy.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 10

32. Pan Casado Coca vznesl stížnost proti disciplinárnímu trestu, který mu udělila Rada barcelonské Advokátní komory dne 6. dubna 1983 za to, že publikoval oznámení o své praxi v několika vydáních místního informačního bulletinu. Vycházel z článku 10 Úmluvy, který stanoví:
33. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním a filmovým společnostem.
34. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.
35. Aplikovatelnost článku 10
36. Vláda považovala aplikovatelnost článku 10 za spornou. Tvrdila, že žadatelova oznámení v žádném případě nebyla informativní a komerční povahy, ale jednoduše se jednalo o inzerci. Zaplatil za ně s jednoznačným cílem získat více klientů. Inzerce jako taková nemá nic společného s oblastí svobody projevu; inzerát nesloužil veřejnému, nýbrž soukromému zájmu dotyčného jednotlivce. Použití záruk vyplývajících z článku 10 na inzerci by znamenalo změnu významu tohoto článku.
37. Podle názoru žadatele informace uváděné v jeho oznámení byly skutečně určeny obecné veřejnosti; lze se domnívat, že uspěl a získal větší množství klientů, a k tomu došlo proto, že veřejnost shledala tato oznámení jako užitečná a nezbytná. Inzerce měla mimo jiné celkovou koncepci zahrnující několik kategorií podle politického a komerčního zaměření dotýčených informací nebo dotýčného záměru. Kromě toho ochrana lidských práv nemusí nezbytně sloužit pouze veřejnému zájmu, může sloužit také zájmům soukromé osoby.
38. Soud nejprve zdůraznil, že článek 10 zaručuje svobodu projevu pro „každého“. Nedělá se v ní

rozdíl podle toho, zda zamýšlený cíl je či není výdělečné povahy (viz *mutatis mutandis* rozsudek sporu Autronic AG versus Švýcarsko z 22. května 1990, série A č. 178, str. 23. 47), a rozdíl v posuzování této oblasti může být v rozporu s článkem 14. Ve svém rozsudku sporu Barlhold versus Německo z 25. března 1985 (série A č. 90, strana 20-21, 42) Soud ponechal otevřenou otázku, zda komerční inzerce jako laková je součástí záruk podle článku 10, ale poslední judikatura nabízí vodítko v této věci. Článek 10 se nevztahuje čistě na určitý typ informace, myšlenek nebo formy výrazových prostředků (viz rozsudek sporu markt intern Verlag GmbH a Klaus Beermann versus Německo z 20. listopadu 1989, série A č. 165, str 16, 26), především těch, které mají politickou povahu, ale týká se také uměleckého vyjádření (viz rozsudek sporu Müller a spol. versus Švýcarsko z 24. května 1988, série A č. 133, str. 19 27), informací komerční povahy (viz rozsudek případu markt intern Verlag GmbH a Klaus Beerman, již jednou výše citovaný) – jak Komise správně zdůraznila – také u populární hudby a reklamy přenášené kabelem (viz rozsudek případu Groppera Radio AG a spol. versus Švýcarsko) z 28. března 1990, série A č. 173, str. 22, 54-55).

39. V tomto případě napadená oznámení pouze uváděla jméno, profesi a telefonní číslo žadatele. Byla zjevně zveřejněna za účelem inzerce, ale poskytovala informace pro určitý způsob použití osobám hledajícím právní pomoc a tak umožňovala jejich přístup ke spravedlnosti.
40. Článek 10 se na tento případ vztahuje.
41. Soulad s článkem 10
42. Došlo k zásahu „státního úřadu“
43. Vláda prohlásila, že pokud snad došlo k zásahu, nedošlo k tomu ze strany „státního úřadu“ ve významu článku 10 § 1. Písemnou výstrahu Rady barcelonské Advokátní komory (viz odstavec 10. výše), bylo možno považovat za interní sankci uloženou panu Casadovi Cocovi jeho nadřízenými. Španělský stát pouze formou královského výnosu schválil statut navržený samotnými členy komory. Podle článku 31 tohoto statutu byla profesní inzerce zakázána (viz odstavec 22. výše).
44. Žadatel, Komise i Soud uznávají, že ustanovení § 1 zák. z roku 1974, o profesních svazech, bylo prohlášeno za veřejnoprávní osoby (viz odstavec 20. výše). V případě komor je tento statut dále zesílen účelem služby veřejnému zájmu – poskytováním volné, přiměřené právní pomoci kombinované s dohledem veřejnosti na výkon profese v souladu s profesní etikou (viz rozsudek v případě komory – Van der Mussele versus Belgie z 23. listopadu 1983, série A č. 70, str. 15, 29 in fine a v rozsudku H. versus Belgie z 30. listopadu 1987, série A č. 127-B, strana 27-28, 24-29: viz také *mutatis mutandis* v rozsudku v případě lékařského svazu, Le Compte, Van Leuven a De Meyere z 23. června 1981, série A č. 43, str 26-27, 64). Dále – napadené rozhodnutí bylo přijato v souladu s ustanoveními použitelnými na členy barcelonské Advokátní komory a odvolání proti němu náleží kompetentním soudům (viz odstavec 22. výše). Tyto soudy a Ústavní soud, přičemž všechny tyto instituce jsou státními úřady, potvrdily tento trest (viz odstavce 12., 13. a 15. výše). Z tohoto důvodu je rozumné uznat, že zde došlo k zásahu „státního úřadu“ do práva pana Casady Cocy na poskytování informací.
45. Byl zásah oprávněný
46. Takový zásah je v rozporu s článkem 10, ledaže by to bylo „stanovené zákonem“, jeho účel byl zákonný ve smyslu článku 10 § 2 a byl „nezbytný v demokratické společnosti“ pro zamýšlený účel (viz zejména rozsudek sporu Thorgeir Thorgeirson versus Island z 25. června 1992, série A č. 239, str. 25, 56).

(a) „Stanovené zákonem“

41. Žadatel tvrdil, že trest, proti kterému vznesl stížnost, neměl oporu v platném zákoně. Zákon z roku 1974 se stal neplatným poté, co vstoupila v platnost ústava z roku 1978, podle které veškerá ustanovení jsou s ní v rozporu, jsou neplatná (viz odstavec 19. výše). Jelikož statut španělské Advokátní komory byl přijat podle tohoto zákona, jeho platnost byla ukončena

stejným způsobem.

42. Vláda a Komise byly stejného názoru, že disciplinární trest byl udělen z důvodu zákazu inzerce uloženého členům komory článkem 31 statutu španělské Advokátní komory a statutem barcelonské Advokátní komory a na základě rozhodnutí Rad těchto komor (viz odstavec 22., 24. a 25. výše).
43. Výklad a použití domácího práva náleží především národním státním úřadům, zejména soudům (viz inter alia rozsudek sporu Thorgeir Thorgeirson versus Island výše citovaný, série A č. 239, str. 25, 58). V tomto případě zamítnutí odvolání z důvodu porušení zásady, že „pouze zákon smí stanovit, co je trestným činem, a stanovit trest“, se Nejvyšší soud opíral o judikát Ústavního soudu v této věci (viz odstavec 13. a 18. výše). S přihlédnutím k citaci příslušných ustanovení (viz mutatis mutandis – rozsudek sporu Castells versus Španělsko z 23. dubna 1992, série A č. 236, str. 37) a současnému stavu své vlastní judikatury Soud shledává tento výklad rozumným a stejně tak výklad článku 20 ústavy Ústavním soudem ve svém rozhodnutí ze 17. dubna 1989 (viz odstavec 15. a 16. výše). Stručně řečeno, zásah byl „stanovým zákonem“.

(b) Účel zákona

44. Vláda a Komise se domnívaly, že hlavním cílem zákazu profesní reklamy členů komory byla „ochrana práv ostatních“, zejména práv veřejnosti a ostatních členů komory. Vláda také zdůraznila, že inzerce byla vždy považována za neslučitelnou s důstojností této profese, s respektem vůči členům komory a se zájmy veřejnosti.
45. Podle názoru žadatele stanovisko Komise je možno uplatnit jen v případech, kdy se jednalo o inzerci srovnávací nebo nepravdivou, ne však na případy, kdy šlo pouze o informace o advokátní praxi. Napadený zákaz umožnil diskriminaci mezi členy komory, kteří provádějí nezávislou praxi, a těmi, kteří vykonávají svou profesi jako zaměstnanci, státní úředníci nebo univerzitní profesori. U první skupiny inzerce byla jedinou možností získání potenciálních klientů, kdežto pozice druhé skupiny byla snazší, jelikož jim jejich pracovní zařazení poskytovalo větší možnost na sebe upozornit. Kromě toho se zákaz nevztahoval na velké právnické firmy působící v mezinárodním měřítku nebo na pojišťovací společnosti, které také poskytovaly právní pomoc. Zdaleka se nejednalo o opatření na ochranu nezávisle praktikujících právníků, nýbrž zákaz byl způsobem zajištění zájmů určitých privilegovaných členů této profese.
46. Soud nemá žádný důvod pochybovat, že účelem článků statutu komory, proti kterým byla vznesena stížnost, je ochrana zájmů veřejnosti při současném respektování členů komory. V této souvislosti je nutné brát v úvahu zvláštní povahu profese vykonávané členy komory; svým postavením úředníků soudu těží z výhradního práva na slyšení a nedotknutelnost ze strany soudní pravomoci během ústního projednávání případu u soudu, avšak jejich chování musí být diskrétní, čestné a důstojné. Na základě těchto zvláštních rysů byla inzerce omezována již tradičně. V případě rozhodování o předmětu sporu není nic, co by prokazovalo, že záměry Rady komory v té době neodpovídaly uznaným záměrům zákonodárce. Kromě toho okolnosti, o kterých se zmiňoval pan Casado Cocco, se vztahují především na způsob, jímž byla dotyčná právní úprava použita, a proto jsou významné pro stanovení potřeby uložit disciplinární opatření.

(c) „Co je nutné v demokratické společnosti“

47. Žadatel prohlásil, že trest, proti kterému vznesl stížnost, nebyl „nutný v demokratické společnosti“, jelikož představoval nepřiměřený zásah do jeho práv poskytovat obchodní informace, tj. do práv, jež mají členové komory stejně jako ostatní občané zaručena článkem 10. Dodal, že takovéto omezení by bylo přípustné jen tehdy, jestliže by představovalo svobodně a demokraticky přijatou ochotu omezení vlastních práv; v dotyčném případě tomu tak ovšem

nebylo.

48. Vláda vzala v úvahu skutečnost, že napadené články statutu španělské Advokátní komory lze takto charakterizovat. Odrážely koncepci, kterou sami členové komory přijímali na základě své profese jako soudní úředníci a která vylučovala výkon povolání jen na čistě obchodní bázi. Navíc v roce 1982 tyto články statutu odpovídaly obvyklé všeobecné praxi evropských advokátních komor, ačkoliv od té doby došlo k jistému uvolnění těchto zásad. V každém případě trest udělený panu Casadu Cocovi byl přiměřeně opodstatněný. Ve skutečnosti sankcionoval opakovanou inzerci pana Casady Coca, který již několikrát obdržel výstrahu a důtku kvůli oznámením, která publikoval v inzertní rubrice „různé“ v několika novinách a letáčcích, které rozesílal společností (viz odstavce 7. a 8. výše). To se dělo ve sféře, kde docházelo ke střetu s komerčními zájmy a kde vláda vymezila podstatné hranice pro činnost dotyčných institucí.
49. Podle názoru Komise se zákaz prakticky veškeré inzerce členům advokátních komor zdá být přehnaný a stěží slučitelný s právem na svobodu projevu, která také zahrnuje svobodu sdělovat informace, včetně jejich důsledků, a právo přijímat je. Oznámení žadatele uváděla údaje, které byly zcela neutrální (jeho jméno, povolání, adresa kanceláře a telefonní číslo), a neobsahovala informace, které by byly nepravdivé nebo by urážely ostatní členy advokátní komory. Žadatel tudíž byl zcela oprávněn takové informace poskytovat, stejně tak jako jeho potenciální klienti byli oprávněni takové informace přijímat.
50. Podle judikatury Soudu členské státy Úmluvy měly určitý manévrovací prostor při posuzování nutnosti zásahu, ale tento prostor je předmětem evropského dohledu, pokud se týká příslušných článků statutu a rozhodnutí, jež je aplikují (viz inter alia rozsudek sporu markt intern Verlag a Klaus Beerman, který byl již jednou citován, série A č. 165, str. 20, 33). Takový manévrovací prostor je důležitý zejména v oblasti, kde dochází k nekalosoutěžnímu jednání (tamtéž). Totéž se vztahuje na inzerci. V tomto případě úkol Soudu spočívá ve zjištění, zda opatření přijatá na státní úrovni jsou ve své podstatě oprávněná a přiměřená (tamtéž, viz inter alia již jednou citovaný rozsudek sporu Barthold, série A, č. 90, str. 25, 55).
51. Pro občany je inzerce prostředkem poznávání povahy služeb a zboží, jež jsou jim nabízeny. Přesto ji lze někdy omezit, zejména, aby se zabránilo nekalosoutěžním jednáním a nepravdivé nebo zavádějící inzerci. V některých souvislostech může být omezeno i zveřejňování objektivních a pravdivých inzerátů k zajištění respektování práv druhých nebo z důvodu zvláštních okolností obchodních činností a profesí. Avšak každé takové omezení musí být přesně vymezeno soudem, který musí uvážit vliv těchto zvláštních rysů vzhledem k příslušné inzerci a nakonec přihlédnout k uloženému trestu ve světle celého případu (viz mutatis mutandis rozsudek sporu markt intern Verlag GmbH a Klaus Beermann již jednou citovaný, série A. č. 165, str. 20, 34).
52. V tomto případě pan Casado Coca obdržel dne 6. dubna 1983 od Rady barcelonské Advokátní komory písemnou výstrahu za porušení zákazu profesní reklamy (viz odstavce 10. a 22. výše). Současně s potvrzením trestu Rada národní komory vyjádřila názor, že dotyčná oznámení (vzhledem k jejich povaze) překračovala hranice povolené příslušným článkem statutu barcelonské Advokátní komory: Audiencia Territorial v Barceloně své rozhodnutí o trestu zdůvodnila stejně (viz odstavce 11., 12., 24., a 25. výše). Soud poznamenává, že statut v určitých případech a za určitých podmínek inzerci umožňuje – zejména v případě zahájení provozování praxe, v případě změny členství, adresy nebo telefonního čísla (viz odstavec 25. výše). Nejednalo se tedy o absolutní zákaz.
53. Žadatel a Komise namítali, že v jiném obchodním podnikání, jako např. v případě pojišťovacích společností, inzerce poskytování právních služeb žádnému zakazu nepodléhá.
54. Podle názoru Soudu tyto činnosti nelze srovnávat s činnostmi členů komor, kteří vykonávají svou činnost nezávisle a jejichž zvláštní statut jim poskytuje ústřední postavení ve výkonu spravedlnosti jako prostředníků mezi veřejností a soudy. Toto postavení vysvětluje obvyklá omezení jednání členů komor a Radám těchto komor svěřuje sledování a dohled nad nimi.

Nicméně pravidla upravující tuto profesi, zejména v oblasti inzerce, se stát od státu liší podle té které kulturní tradice. Kromě toho ve většině členských států Úmluvy, včetně Španělska, se tato pravidla již nějakou dobu uvolňují, což je důsledkem změn té které společnosti a zejména rostoucí role medií v těchto zemích. Vláda citovala příklady Kodexu chování pro právníky Evropského společenství (Strasbourg, 28. října 1988) a závěry z Konference evropských advokátních komor (Krakov, 24. května 1991); zatímco se dosud podporuje zásada zákazu inzerce, tyto dokumenty opravňují členy komor vyjadřovat své názory v médiích, aby dali o sobě vědět, a dále možnost účastnit se veřejných diskusí. V souladu s těmito vodítky nová pravidla týkající se inzerce, vydaná Radou katalánských Advokátních komor (4. července 1991), umožňují publikaci letáčků a článků, a to i v tisku (viz odstavec 28. výše). Kromě toho vláda nedávno začala studovat návrh nového statutu španělských Advokátních komor (viz odstavec 23. výše), který v této oblasti poskytuje více volnosti.

55. Velké množství nařízení a různé stupně změn v členských zemích Rady Evropy naznačují komplexnost této problematiky. Vzhledem ke svému přímému a stálému kontaktu se svými členy mají zástupci orgánů komor a soudů té které země lepší pozici než mezinárodní soud k tomu, aby určili, jak v daném čase nalézt rovnováhu mezi různými zájmy, především požadavky na řádnou správu justice, důstojnost profese, práva každého získávat informace o právní pomoci a umožnění inzerovat svou praxi ze strany členů komor.
56. S přihlédnutím k výše uvedenému je Soud názoru, že v předmětné době - 1982/83 - nelze považovat reakci příslušných orgánů za nesprávnou a nepřiměřenou vzhledem ke sledovaným účelům.
57. Závěrem lze konstatovat, že k porušení článku 10 nedošlo.

Z těchto důvodů Soud:

1. jednomyslně rozhodl, že se článek 10 na dotyčný případ vztahoval;
2. rozhodl sedmi hlasy ku dvěma, že k jeho porušení nedošlo.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášen na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 24. února 1994.

Marc-André EISSEN

tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda